

O c e n a
rozprawy na stopień doktora nauk o zdrowiu
mgr Pauliny Jabłońskiej
pt. „Seksualność i samoocena studentów wybranych uczelni”

Seksualność stanowi podstawowy element bycia człowiekiem przez całe życie, będąc wrodzoną, naturalną funkcją organizmu i jednym z najistotniejszych czynników motywujących do podejmowania więzi i kontaktów międzyludzkich, mających wymiar biologiczny, psychiczny, społeczno-kulturowy i hedonistyczny. W świetle dotychczasowego stanu wiedzy trudno ustalić, który z powyższych wymiarów odgrywa w warunkach fizjologii dominującą rolę. Pojęcie seksualności obejmuje różne aspekty płciowości, potrzeby seksualne, uczucia, postawę wobec seksu, jak również relacje z otaczającym go środowiskiem. Biorąc pod uwagę, istotną rolę seksualności w życiu człowieka, prawidłowy rozwój sfery seksualnej człowieka wydaje się mieć kluczowe znaczenie dla jego dobrostanu. Z racji trudności wynikających z niechęci wielu osób do wyrażania swoich odczuć dotyczących życia seksualnego, bez poczucia wstydu, winy czy z racji braku tolerancji, wiele zagadnień związanych z seksualnością w naszym kraju wymaga lepszego poznania. Wartym podkreślenia osiągnięciem w tym zakresie jest przedstawienie obrazu seksualności typowej Polki i typowego Polaka. Większość dotychczas przeprowadzonych badań dotyczyła życia seksualnego w starszych grupach wiekowych. Natomiast u ludzi młodych badania dotyczyły głównie negatywnych aspektów seksualności, przy znacznie mniejszej liczbie badań poświęconym aspektom pozytywnym. Relatywnie słabo poznanym zagadnieniem pozostaje ponadto problematyka różnic w zachowaniach seksualnych pomiędzy poszczególnymi rejonami Polski, a także zależności pomiędzy częścią naszego kraju a udziałem poszczególnych czynników wpływających na jakość życia seksualnego. Stąd przedstawiona mi do oceny rozprawa doktorska mgr Pauliny Jabłońskiej, która została wykonana w Zakładzie Patologii Ciąży Katedry Zdrowia Kobiety pod opieką naukową jej Kierownika - dr hab. n. med. Agnieszki Droszól-Cop, jest bez wątpienia nowatorska.

Przedstawiona mi do oceny rozprawa doktorska ma układ typowy i bardzo przejrzysty. Stanowi dojrzałe wielowątkowe dzieło, świadczące o dużej wiedzy i

solidnym doświadczeniu badawczym autorki. W całości liczy ona 186 stron, zawiera 49 tabel oraz 61 rycin związanych tematycznie z pracą, wykaz stosowanych skrótów, spis tabel i rycin, streszczenie w języku polskim i angielskim, jak również kwestionariusze dla kobiet i mężczyzn wykorzystane w badaniu. Bibliografia obejmuje 215 precyzyjnie dobranych pozycji piśmiennictwa.

Rozdział I (*Wstęp*) zajmujący 20 stron poświęcony jest opisowi zdrowia seksualnego, seksualności kobiet, mężczyzn i młodzieży, dysfunkcji seksualnych u osób obu płci, antykoncepcji oraz edukacji seksualnej. Rozdział ten został napisany przejrzysto i zwięźle, umożliwiając odniesienie w dalszej części pracy wyników badań własnych do współczesnego stanu wiedzy oraz ich krytyczną dyskusję. Układ *Wstępu* sugestywnie prowadzi czytelnika do rozdziału „*Założenia i cele pracy*” uzasadniając celowość podjęcia badań będących tematem rozprawy. W Rozdziale II w oparciu o współczesny stan wiedzy Autorka formułuje cztery cele badań. Mają one charakter nowatorski, dowodząc zasadności przeprowadzenia badań. Wyraźnie określają kierunek i zakres badań a ich empiryczna weryfikacja zapewnia możliwość realizacji wyznaczonego celu. W Rozdziale III, przedstawionym na 8 stronach, Autorka opisuje materiał badawczy, zastosowane procedury i narzędzia badawcze, jak również metody analizy statystycznej. Wybrana przez Doktorantkę metodyka badań jest odpowiednia do uzyskania odpowiedzi na postawione cele pracy. Nie mam również zastrzeżeń do poprawności zastosowanych testów statystycznych. Na podkreślenie zasługuje włączenie do badania bardzo dużej, gdyż przekraczającej 1000, grupy osób badanych, co ułatwia wnioskowanie statystyczne uzyskanych wyników i zwiększa jego wartość. Rozdział IV, zajmujący 80 stron, omawia uzyskane wyniki w sposób przejrzysty i zrozumiały. Tabele i ryciny zostały jasno skonstruowane i umieszczone w pobliżu informacji tekstowych, których stanowią ilustrację. W Rozdziale *Dyskusja*, zajmującym 23 strony, który w celu lepszego zrozumienia został podzielony nad podrozdziały, Doktorantka wykazuje cenną zdolność trafnej oceny własnych wyników i umiejętnego ich odniesienia do obserwacji innych autorów. Tą część pracy cechuje duża wartość naukowa, zaś zawarte w niej rozważania w sposób holistyczny obrazują analizę poruszanego problemu naukowo-badawczego. Za bardzo cenne uważam przedstawienie w oddzielnym podrozdziale *Dyskusji* ograniczeń zastosowanego protokołu badań, dowodzące pożądanej w środowisku naukowym umiejętności autokrytycyzmu Autorki. Rozważania kończą cztery jednoznacznie sformułowane wnioski, wynikające

z przeprowadzonych badań i stanowiące odpowiedź na postawione cele pracy. Wnioski takie nie były dotychczas wysuwane, czyniąc pracę Doktorantki jeszcze bardziej interesującą i wartościową.

W pracy **mgr Paulina Jabłońska** wykazała się dużą samodzielnością i sprawnością w prowadzeniu badań oraz wnikliwą interpretacją ich wyników. Przeprowadzona analiza umożliwiła uzyskanie precyzyjnej odpowiedzi na przedstawiony cel pracy. Aktualność i nowatorstwo podjętej tematyki, właściwy dobór metod badawczych, poprawność pod względem technicznym i formalnym, rzetelne opracowanie wyników i wniosków, walory poznawcze oraz naukowe rozprawy, logika i spójność pracy, a także odpowiedni dobór piśmiennictwa przez Autorkę powodują, że przedstawione mi do recenzji dzieło spełnia wszystkie wymogi stawiane dysertacjom doktorskim. Uzyskane wyniki, stanowiące oryginalne rozwiązanie problemu naukowego, mają duże szanse na publikację w uznanych czasopismach zajmujących się problematyką seksuologiczną, a także na wyróżnienie w ogólnopolskich konkursach na najlepsze prace doktorskie.

Wysoki poziom merytoryczny pracy, jak również zastosowanie właściwych form stylistycznych oraz poprawność pod względem językowym powodują, iż rozprawę Doktorantki przeczytałem z zainteresowaniem i dużą przyjemnością. Po zapoznaniu się z nią mam jedynie cztery drobne uwagi, doskonale zdając sobie sprawę z ich subiektywności. W moim odczuciu dobrze byłoby ocenić zależność pomiędzy kierunkiem studiów a seksualnością w obu ocenianych populacjach. Ograniczyłbym również badane populacje do osób o orientacji heteroseksualnej. Odsetek osób o orientacji biseksualnej był bowiem niewielki i wykluczenie tej podgrupy nie wpłynęłoby w istotny sposób na liczebność osób uczestniczących w badaniu. Natomiast przyjęcie takiego protokołu badawczego umożliwiłoby w moim odczuciu uzyskanie bardziej homogennej grupy uczestniczek i uczestników badania. W kryteriach wyłączenia z badania Doktorantka nie podaje farmakoterapii, pomimo udokumentowanego związku wielu leków z wystąpieniem dysfunkcji seksualnej. Przypuszczam, że Autorka nie uwzględniła tego punktu, ponieważ domyślnie nie włączała do badania osób stosujących jakiegokolwiek leki, inne niż antykoncepcja hormonalna. Z uwagi na przypuszczenia, iż stosowanie antykoncepcji hormonalnej może wykazywać wpływ na aktywność seksualną proponuję, by na etapie opracowywania publikacji fakt ten uwzględnić w analizie statystycznej. Nie można bowiem wykluczyć, iż odmienności w zakresie częstości stosowania

etynyloestradiolu z progestagenem w obu ocenianych populacjach mogą częściowo odpowiadać za obserwowane różnice pomiędzy studentami Śląskiego Uniwersytetu Medycznego w Katowicach a studentami Podhalańskiej Państwowej Wyższej Szkoły Zawodowej w Nowym Targu. Chciałbym wyraźnie podkreślić, iż wszystkie powyższe uwagi w żadnym stopniu nie umniejszają wysokiej wartości merytorycznej przedstawionej mi do recenzji rozprawy doktorskiej, stanowiąc wyłącznie propozycje do rozważenia przy przygotowaniu pracy do druku.

W podsumowaniu stwierdzam, że rozprawa doktorska mgr Pauliny Jabłońskiej odpowiada w pełni warunkom stawianym rozprawom na stopień doktora nauk medycznych. W tym przekonaniu mam zaszczyt przedłożyć Wysokiej Radzie Wydziału Nauk o Zdrowiu Śląskiego Uniwersytetu Medycznego w Katowicach wniosek o dopuszczenie mgr Pauliny Jabłońskiej do dalszych etapów przewodu doktorskiego. Jednocześnie, wobec wysokiej wartości merytorycznej ocenianej pracy, w przypadku spełnienia innych wymagań (opublikowanie całości lub części wyników rozprawy w formie pracy oryginalnej w recenzowanym czasopiśmie naukowym, posiadającym *Impact Factor*, przy czym Doktorantka powinna być pierwszym autorem przedmiotowej publikacji) proponuję jej wyróżnienie.

Śląski Uniwersytet Medyczny w Katowicach
Katedra Farmakologii Kliniki Chorób Wewnętrznych
i Farmakologii Klinicznej
40-752 Katowice, ul. Medyków 18

PROFESOR NADZWYCZAJNY
Kliniki Chorób Wewnętrznych i Farmakologii Klinicznej
Katedry Farmakologii
Śląskiego Uniwersytetu Medycznego w Katowicach
prof. dr hab. n. med. Robert Krysiak

Robert Krysiak